

PhDr. Petra Baštová

Třetí pilíř zahraniční politiky?

Západoněmecká zahraniční kulturní politika v 60. a 70. letech 20. století.

Posudek

Ve své doktorské práci se autorka zabývá jednou ze základních - byť často opomíjených složek zahraniční politiky státu – její kulturní dimenzí. Hlavní otázku práce formuluje následovně:

„ Jak byla ve Spolkové republice Německo v 60. a 70. letech 20. století z koncepčního hlediska chápána a definována zahraniční kulturní politika a jakou roli hrála v celkové západoněmecké zahraniční politice?“ (str.12).

Vychází přitom z hypotézy, že hlavní slabinou zahraniční kulturní politiky je dlouhodobý horizont charakteristický pro danou zahraničně politickou agendu, který na jedné straně znesnadňuje možnost získat politické body pro zainteresované aktéry a zároveň komplikuje možnosti kontroly její úspěšnosti. Práce se dále zabývá myšlenkou (vědecky podnětnou a zároveň aktuální), co je příčinou a kdo je hybatelem změn v kontextu prosazování zahraničně kulturní agendy v rámci zahraniční politiky.

Oceňuji, jakým způsobem autorka přistupuje k analýze role jednotlivých aktérů, kteří se podíleli na formulování a formování západoněmecké zahraniční kulturní politiky. Z výzkumného hlediska je podle mého názoru velmi zajímavý pohled na roli individuálních aktérů (autorka zde používá biografickou metodu) – str. 174-182. Tento přístup je v souvislosti s danou agendou opomíjený, ačkoli podtrhuje specifičnost kulturní agendy státu, která se nachází na pomezí mezi politickým a nepolitickým prostorem, jak autorka správně poznamenává: „v této oblasti zahraniční politiky byli skutečně aktivní jen málokterí politici –

právě proto ovšem jejich (angažovaných jednotlivců – pozn. autorky) činnost měla určující vliv“ (str. 14).

Velice podnětné jsou i vedlejší otázky, které si autorka klade a které mohou být inspirativní nejen v souvislosti se studiem konkrétního západoněmeckého případu, ale lze je obecněji vztáhnout i k širšímu tématu kulturní dimenze zahraniční politiky: do jaké míry je daný model specifický (v komparaci s obdobnými zahraničními kulturními politikami vybraných států), co změny v dané oblasti vypovídají o vnitřní identitě státu a jakým způsobem stát (SRN) vztahuje svou zahraniční kulturní politiku k jinému státu (NDR).

Ačkoli práce nemá normativní ambice, což je z vědeckého hlediska naprosto v pořádku, je pozoruhodné, do jaké míry je možné na základě studia dobového stavu západoněmecké zahraniční kulturní politiky definovat slabiny dané agendy, které jsou dodnes aktuální i v jiných modelech (oceňuji např. autorčina daty potvrzená tvrzení o rezortismu, konkurenčním boji jednotlivých ministerstev, který do značné míry paralyzuje konstruktivní posuny v zahraniční kulturní politice a obecně v oblasti šíření dobrého jména státu v zahraničí – viz str. 163).

Z metodologického hlediska autorka práci označuje za „nenormativní kvalitativní dějepisnou studii“ s disciplinárním základem vycházejícím z politických dějin kultury. V tomto kontextu považuji za vyvážené, že autorka daný rámec obohatila o teoretické zázemí studia měkké moci státu (*soft power*) a vymezuje zde i relevantní pojmový aparát vycházející z oblasti politologie a mezinárodních vztahů (veřejná diplomacie a její dimenze). Pro celou práci platí, že pojmový aparát je kvalitně a přehledně zpracován.

I přes celkovou velmi dobrou úroveň práce lze autorce vytknout nedostatky. Prvním z nich je nedostatečná reflexe jednotlivých strategií zahraniční kulturní politiky státu, a to zejména v kontextu přesahů do současnosti, kterými se autorka zabývá ve finální části práce (str.239-263). Bylo by bývalo vhodné zahrnout moderní metody šíření dobrého jména státu (zejména ty spojené s nation brandingem, který posouvá vnímání této agendy). Druhým nedostatkem je podle mého názoru nedostatečné využití kvantitativních dat, která by podtrhla autorčina kvalitativní zjištění (především pro oblast financování, respektive rozpočtu). V neposlední řadě autorka nedostatečně vysvětluje propojení vnitřní a vnější dimenze zahraniční kulturní politiky, ačkoli vnitřním aktérům a kontextu na domácí scéně věnuje dostatečný prostor (str. 88-100).

Po formální stránce práce splňuje nároky kladené na disertační práci.

Autorka předložila komplexní a mnohvrstevnou analýzu tématu. Vypořádala se s metodologickými i pojmovými úskalími práce (především s pojmem kultura, který v sobě skrývá úskalí příliš širokého vymezení). Předložená disertační práce je kvalitním pluridisciplinárním vědeckým příspěvkem ke studiu dějin SRN a k roli kultury v zahraniční politice státu. Autorka zde přehledně navazuje na dosavadní poznatky, a to při využití široké pramenné základny (víceoborově zaměřeně). I přes výše zmíněné drobné nedostatky je práce kvalitním vědeckým výstupem a **doporučuji ji tedy k obhajobě**.

V Praze dne 29.1.2016

Mgr. Eliška Tomalová Ph.D.